Корисні поради батькам обдарованих дітей

Отже, десять корисних рекомендацій батькам обдарованих дітей, які враховують їх психологічні особливості, інтереси й потреби.

Ставтесь до них, як до дітей. Адже вони і є діти. Вони потребують того самого, що й усі інші малюки – любові й наставництва; уваги й дисципліни; батьківської участі й розвитку почуттявпевненості в собі та відповідальності. Незважаючи на те, що ці діти обдаровані, вони глибоко чутливі до проблем дорослих людей, таких як смерть близьких, хвороби, втрата роботи й т. п. Тому, зіштовхуючись із подібними ситуаціями, вони можуть потребувати додаткової підтримки.

Послідовно дотримуйтесь своєї системи цінностей і намагайтесь створити щасливу, здорову сім'ю. Підтримка гармонії в родині має виняткове значення для оптимального розвитку обдарованих дітей. Оскільки вони більш чутливі до навколишнього світу, вони можуть більше страждати від сімейних негараздів. Якщо в родині відбувається розрив, повідомте про це дитині чесно, делікатно й по-доброму.

Робіть дітям особливий подарунок – свій час. Діти потребують розуміння батьків, їм необхідний зразок для наслідування та важливо проводити з дорослими корисний час. Дитина потребує вашої уваги, щоб обговорювати цінності та висловлювати свої думки. Обдаровані діти часто люблять усе неординарне, незвичайне. Ви повинні допомогти їм усвідомити важливість соціально прийнятної поведінки.

Не стримуйте обдаровану дитину. Обдаровані діти відомі своєю допитливістю, тому батькам важливо бути особливо обережними, щоб не загальмувати творчі пориви своєї обдарованої дитини. Зокрема, не можна перешкоджати, коли вона ставить запитання на такі теми, які батькам здаються невідповідними або забороненими. Батьки однак можуть наполягати на тому, щоб такі запитання були поставлені у відповідний час, і за необхідності просити дитину уточнити або перефразувати їх. Немає необхідності відповідати вичерпно, батьки або значущі в житті дитини дорослі люди повинні наштовхувати, наставляти її або навіть ставити зустрічні запитання, які спрямують дитину в потрібне, продуктивне русло. Якщо батьки не можуть відповісти на запитання, їм необхідно вказати дитині джерело, з якого можна почерпнути відповідну інформацію, яка задовольнить її інтерес.

Стимулюйте обдарованих дітей інтелектуально. Підштовхування й інтелектуальна стимуляція – це різні речі. Деякі батьки іноді підштовхують, примушують своїх дітей домагатись кращих результатів у таких заняттях, як читання, розв’язування завдань і т. п. Замість цього батьки повинні прагнути всіляко стимулювати й розвивати розумові здібності дитини, її навички досліджень за допомогою книг, енциклопедій, збірників, діаграм, подорожей, технологій, мистецтва й активного досвіду. Дуже важливо водити дитину в бібліотеки. Нехай діти занурюються в Інтернет, користуються комп'ютером для своїх досліджень і, звісно ж, багато читають. Дітям, які рідко залишають затишну домівку, треба показати, як виглядає жваве місто. Водіть їх у музеї та художні галереї, навчальні заклади та історичні місця, щоб розширити й поглибити основу для навчання й задовольнити їх допитливість.

Заохочуйте дружбу й захоплення дитини. Обдарованим дітям потрібні друзі, схожі на них, щоби грати й обмінюватись ідеями. Заохочуйте дружбу вашої дитини, розмовляйте з її друзями й демонструйте цінність справжньої дружби на власному прикладі. Батьки

повинні заохочувати хобі й захоплення своїх дітей, допомагати їм ділитися своїми інтересами з однолітками та друзями.

Не перешкоджайте незвичайним запитанням або точці зору. Батьки не повинні прямо, опосередковано чи потай вважати фантазії дитини, її оригінальність, дивні запитання, уявних друзів або неординарні психічні процеси чимось поганим чи незвичайним. Не можна перешкоджати фантазії обдарованих дітей. Замість того щоби сміятись над дитиною, смійтесь разом з нею, прагніть розвивати її почуття гумору та збалансований світогляд.

Не варто перенасичувати життя дитини різними заняттями. Багато батьків уважають, що весь вільний час дитини треба заповнити різного роду додатковими заняттями. Дорослі не хочуть, щоб вона нудьгувала. Дозвольте їй нудьгувати й розпоряджатись часом самостійно, на свій розсуд, не використовуючи його виключно відповідно до планів дорослих. Іноді батьки переймаються із приводу того, що дитина витрачає час на перегляд телевізійних програм або читання бульварних журналів. І хоча жодна дитина не повинна проводити в таких заняттях весь свій вільний час, не можна очікувати, що діти постійно будуть займатись лише високоінтелектуальними видами діяльності. Пам'ятайте: і телебачення, й журнали потрібні для росту й розвитку дитини, вони допомагають їй зміцнювати соціальні зв'язки зі своїми менш обдарованими однолітками й розуміти масову культуру. У всьому потрібен здоровий глузд!

Поважайте дітей та їх знання. Іноді навіть більше, ніж себе та свої власні знання. Якщо ви вважаєте, що дитина припустилась помилки, то повинні розуміти, що вона зробила це не навмисно. Якщо дитина хоче дотримуватись власних методів вирішення проблем або завдань, втручайтесь тільки тоді, коли для неї існує небезпека фізичної або емоційної шкоди. Якщо ви хочете, щоб дитина виконала ваше завдання, дайте їй загальні вказівки, якими вона повинна керуватись, та уникайте конкретних і чітких інструкцій, які не враховують особливості особистості вашої дитини чи якось обмежують її.

Беріть участь у плануванні та проведенні шкільних заходів і громадських програм для обдарованих дітей. Підтримуйте зусилля школи, спрямовані на проведення заходів для таких дітей. Допомагайте зацікавлювати ними батьківський комітет; просіть допомоги при їх проведенні. Підтримуйте гуртки за інтересами та спеціальні освітні програми. Будьте активними. Працюйте над розумінням і підтримкою в суспільстві особливих освітніх потреб обдарованих дітей і співпрацюйте з іншими батьками.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо організації роботи з обдарованими дітьми

"Учень... це не посудина, яку потрібно наповнити,

а факел, якщо треба запалити"

К.Д. Ушинський

Розбудова державності в Україні зумовила нові тенденції в розвитку освіти. З'явилася нагальна потреба суспільства у творчих, діяльних, обдарованих, інтелектуально, творчо і духовно розвинених громадянах.

Кожна дитина по-своєму неповторна. Вона приходить у цей світ, щоб творити своє життя, знайти себе: хтось здібний до музики, образотворчого мистецтва, художньої праці, хтось до математики, хтось пише вірші, оповідання. Скільки дітей - стільки й здібностей, які залежать від психолого-фізіологічних особливостей людини, соціального оточення, сім'ї та школи.

У результаті досліджень науковцями виділено такі характерні особливості обдарованих дітей:

· часто "перескакують" через послідовні етапи свого розвитку;

· у них чудова пам'ять, яка базується на ранньому мовленні;

· рано починають класифікувати інформацію, що надходить до них;

· із задоволенням захоплюються колекціонуванням, при цьому їхня мета - не приведення колекції в ідеальний порядок, а її реорганізація, систематизація на нових підставах;

· мають великий словниковий запас, із задоволенням читають словники чи енциклопедії, придумують нові слова і поняття;

· можуть займатися кількома справами одразу, наприклад, стежити за декількома подіями, що відбуваються навколо них;

· дуже допитливі, активно досліджують навколишній світ і не терплять жодних обмежень своїх досліджень;

· можуть тривалий час концентрувати свою увагу на одній справі, вони буквально "занурюються" у своє заняття, якщо воно їм цікаве;

· мають розвинене почуття гумору;

· постійно намагаються вирішувати проблеми, які їм поки що не під силу;

· відрізняються різноманітністю інтересів, що породжує схильність починати кілька справ одночасно;

· часто роздратовують ровесників звичкою поправляти інших і вважають себе такими, що завжди мають рацію;

· їм бракує емоційного балансу, вони часто нетерплячі та поривчасті.

Н. С. Лейтес виділяє три категорії обдарованих дітей: учні з ранньою розумовою реалізацією; учні з прискореним розумовим розвитком; учні з окремими ознаками нестандартних здібностей.

Розвиток творчих здібностей слід розпочинати з ранніх років, використовуючи наявний нахил дитини до праці, саме цей нахил, на думку Н. Лейтеса, є дитячої обдарованості.

Для оцінки соціального розвитку дитини, творчих здібностей, інтелекту практичні психологи повинні використовувати різні психодіагностичні методи, що доповнюються відомостями батьків, даними спостережень за дитиною.

Існує багато методик, які допомагають пізнати творчу, обдаровану дитину з креативністю її мислення.

Зокрема:

· § Методика Векслера допоможе визначити рівень інтелектуальних здібностей.

· Методика Кетелла допоможе оцінити інтелектуальні можливості дитини.

· Методика Айзенка допоможе визначити рівень інтелекту.

· Методика "Неіснуюча тварина" допоможе визначити, наскільки в дитини розвинена творча уява, оригінальність мислення, емоційний стан.

· Методика "Прогресивні матриці Равена" допоможе визначити рівень аналітико-синтетичних умінь.

· Анкета з визначення здібностей учнів за методикою американських вчених Хаана і Кафа допоможе визначити на основі співставлення з інтересами однолiток особливості спрямованості даної особистості.

Виявлення обдарованих і талановитих дітей - це тривалий процес. Обдарована дитина сама собі допоможе, якщо вчитель творчий, а навчальний процес цікавий, різнобічний, результативний.

Як же розвивати творчі здібності молодших школярів?

Рекомендуємо:

· Підхоплювати думки учнів, оцінюючи їх зразу, підкреслюючи їх оригінальність, важливість, інтерес до нового.

· Стимулювати і підтримувати ініціативу учнів, самостійність.

· Створювати проблемні ситуації, що вимагають альтернативи, прогнозування, уяви.

· Розвивати критичне сприйняття дійсності.

· Вчити доводити починання до логічного завершення.

· Надавати можливість виконувати більше навчальних завдань з обов'язковим підвищенням їх складності (при цьому має бути витриманий оптимальний обсяг додаткової роботи, щоб уникнути перевантаження).

· Використовувати творчу діяльність вихованців при проведенні різних видів масових заходів, відкритих занять, свят.

· Під час опрацювання програмового матеріалу залучати до творчої пошукової роботи з використанням випереджувальних завдань, створювати розвиваючі ситуації.

· Активно залучати до участі в районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах, змаганнях, виставках.

· Впливати особистим прикладом.

· Пам'ятати, що "своєчасно знайти, виховати й розвинути задатки і здібності у своїх вихованців, своєчасно розпізнати в кожному його покликання - це завдання стає тепер найголовнішим у системі навчально-виховного процесу" (В.О. Сухомлинський).

Мета навчання учнів 1-4 класів - забезпечити умови для інтелектуального, соціального, морального і фізичного розвитку учнів, виховання громадянина-патріота, а також забезпечити базову освіту та підготовку до успішного навчання в школі II та III ступенів.

Удосконалити навчально-виховний процес, роботу з обдарованими дітьми, дати їм ґрунтовні, міцні знання, озброїти їх практичним розумінням основ наук допомагають:

· олімпіади з базових дисциплін; · олімпіади з творчого мислення;

· олімпіади з кмітливості та логічного мислення;

· конкурси;

· конкурси знавців математики та логічного мислення;

· інтелектуальні ігри: "Ланцюжок", "Так чи Ні", "КВК", "Ерудит", "Поле чудес", "Брейн-ринг", "Перший мільйон", "Щасливий випадок", "Бізнес", "Інтелектуальний хокей", "Вікторина", Рольова гра", Дотепник", "Що? Де? Коли?", "Колесо фортуни", "О, щасливчик", "Зоряний час", "LG-Еврика", "Найрозумніший"...

Елементи змагань, що містяться в іграх, сприяють розвитку здібностей творчого мислення, залучають учнів до активного життя. Розв'язуючи ребуси, кросворди, учні поступово починають складати власні головоломки, що сприяє розвиткові пам'яті, уваги, кмітливості, учні вчаться:

- самостійно працювати з літературою;

- аналізувати та систематизувати отримані дані;

- робити висновки.

Отже, при плануванні роботи з обдарованими дітьми можна порекомендувати такий перелік орієнтованих заходів:

1. Створення інформаційного банку даних обдарованих дітей із різних напрямів діяльності.

2. Систематизація матеріалів періодичних видань із проблеми дитячої обдарованості.

3. Проведення проблемно-тематичних семінарів із метою систематичного підвищення майстерності вчителів, які працюють з обдарованими дітьми.

4. Створення авторських програм та методичних розробок, спрямованих на виявлення та розвиток обдарованих дітей молодшого шкільного віку.

5. Організація постійно діючого консультпункту для вчителів початкових класів із залученням науковців, лікарів, психологів, методистів районних (міських) відділів освіти.

6. Залучення до роботи з обдарованими дітьми вчителів, які мають педагогічні звання "вчитель-методист", "старший вчитель".

7. Створення банку педагогічного досвіду щодо роботи з обдарованими дітьми.

8. Організація і проведення шкільних, районних (міських), олімпіад із базових дисциплін / українська мова, читання, математика, образотворче мистецтво, з курсу "Я і Україна"/.

9. Формування груп для індивідуального сумісного навчання обдарованих дітей на базі однієї паралелі (3-4 кл.) з урахуванням рівня здібностей та сфери обдарованості, запитів кожної дитини.

10. Підготовка до друку матеріалів із досвіду роботи, рекомендацій учителів, які працюють з обдарованими дітьми.

11. Організація та проведення творчих звітів педагогів за результатами роботи з обдарованими дітьми на індивідуальних заняттях, гуртках, студіях.

12. Забезпечення до участі обдарованих дітей у міських, районних, обласних творчих конкурсах.

13. Здійснення моніторингу стану здоров'я обдарованих дітей.

14. Розробка системи матеріального та морального заохочення обдарованих учнів та вчителів, які працюють з ними.

15. Розгляд питань організації роботи з обдарованими дітьми та визначення подальших напрямів роботи на засіданнях шкільних, районних (міських) методичних об'єднань учителів, педагогічних радах, нарадах при директору.

Особливості роботи з обдарованими учнями

“З народженням кожної людини в світ

вноситься щось нове, чого ще не було,

щось первозданне і неповторне.

Обов’язок кожного – знати і не забувати,

що він у світі єдиний у своїй якості

і що ще ніколи не з’являвся хтось такий, як він,

адже якби вже був такий, як він,

то не було б необхідності в ньому самому”

Мартін Бубер

Обдарованість дитини... Що це таке? Можливо це своєрідна іскра Божа, яку треба відшукати в її душі і допомогти не тільки не згаснути, а спалахнути полум’ям. Здібні, талановиті люди в будь-якому суспільстві є його “локомотивом”. Саме їхніми інтелектуальними зусиллями забезпечується прогрес суспільства, плодами якого користуються всі. Тому кожен учитель часто запитує себе: “Як знайти та визначити обдарованість?”. Адже через свою зайнятість, брак інформації, методичної підтримки він обмежений у виборі інструментарію, який допоміг би дати відповідь на це запитання.

Визначення обдарованості надзвичайно важливе – від цього залежить кого й на підставі яких критеріїв школа відбиратиме в спеціалізовані школи чи програми, як навчатиме. Від розуміння суті обдарованості прямо залежить, на які особливості своїх учнів учитель звертатиме увагу.

Завдання школи — підтримати учня і розвинути його здібності, підготувати ґрунт для того, щоб ці здібності було реалізовано. Виявлення обдарованих дітей повинно починатися вже в початковій школі на основі спостереження, вивчення психологічних особливостей, мовлення, пам'яті, логічного мислення.

Якими є обдаровані діти?

• Мають вищі порівняно з більшістю учнів інтелектуальні здібності, потяг до навчання, творчі можливості.

• Мають активну пізнавальну потребу, що домінує.

• Відчувають радість від здобуття знань, розумової праці.

Які категорії обдарованих дітей можна визначити умовно?

1. Діти з незвичайно високим загальним рівнем розумового розвитку (такі діти найчастіше зустрічаються в дошкільному й молодшому шкільному віці).

2. Діти з ознаками спеціальної розумової обдарованості — у певній галузі науки (підлітковий вік).

3. Учні, які не досягають через якісь причини успіхів у навчанні, але мають яскраву пізнавальну активність, оригінальність психічного складу, неабиякі розумові резерви (частіше зустрічаються в старшому шкільному віці).

У навчальній діяльності робота з обдарованими дітьми ґрунтується на диференційованому підході, що сприяє розширенню й поглибленню освітнього простору предмета.

Мета роботи з обдарованими дітьми - виявлення таких дітей та створення умов для їх оптимального розвитку.

Завдання роботи з обдарованими дітьми:

• Розвиток цілісної картини світу в уявленнях дитини.

• Розвиток творчого критичного й абстрактно-логічного мислення, здатностей розв'язувати проблеми.

• Розвиток здатності самостійно навчатися та здійснювати дослідницьку роботу.

• Розвиток здатностей до самопізнання й саморозуміння, формування позитивної «Я-концепції».

За якими принципами будується робота з обдарованими дітьми?

• Орієнтація на змагання, актуалізація лідерських можливостей учнів.

• Орієнтація на потреби дитини.

• Максимальне розширення кола інтересів.

• Домінування розвивальних можливостей над інформаційною насиченістю.

• Ускладнення змісту навчальної діяльності.

Яким повинен бути вчитель у роботі з обдарованими дітьми?

• Талановитим, здатним до експериментальної й творчої діяльності.

• Професійно грамотним.

• Інтелігентним, моральним і ерудованим.

• Володіти сучасними педагогічними технологіями.

• Мати позитивну «Я-концепцію», бути цілеспрямованим, наполегливим, емоційно стабільним.

• Умілим організатором навчально-виховного процесу, психологом.

Що повинен уміти вчитель для роботи з обдарованими дітьми?

Збагачувати навчальні програми, тобто оновлювати й розширювати зміст навчання.

Працювати диференційовано, здійснювати індивідуальний підхід і консультувати учнів.

Стимулювати пізнавальні здібності учнів.

Приймати зважені психолого-педагогічні рішення.

Аналізувати навчально-виховну діяльність — свою та класу.

Добирати й готувати матеріал для колективних творчих справ.

Завдання педагогів полягає у тому, щоб створити умови, з яких будь-яка дитина могла б просуватися шляхом власної досконалості, уміла мислити самостійно, нестандартно. Цей шлях називається «самовдосконаленням дитини в умовах освітнього процесу».

Обдарованість — це система, що розвивається протягом життя, визначає можливість досягнення людиною вищих (незвичайних, неабияких) результатів в одному або декількох видах діяльності порівняно з іншими людьми.

Обдарована дитина — це дитина, яка має яскраві й очевидні, іноді видатні досягнення (або внутрішні передумови таких досягнень) у тому або іншому виді діяльності.

За якими напрямами здійснюється робота вчителів з обдарованими учнями?

1. На уроках — індивідуальна диференційована робота.

2. Гурткова робота із предмета.

3. Позакласні заходи у межах предметних тижнів.

4. Предметні заходи у класі із запрошенням батьків.

5. Участь учнів 1—11-х класів у шкільній конференції «День науки» із захистом навчальних проектів.

6. Участь в олімпіадах різного рівня.

7. Участь у творчих конкурсах різного рівня

8. Театралізовані свята — особлива форма роботи з обдаровани¬ми дітьми, оскільки в них діти мають можливість не тільки реалізувати акторські здібності, безпосередньо беручи участь у виставах, але й виявити творчі навички, розробляючи сценарії постановок, розвинути схильність до художнього читання й літературної творчості, виявити ерудицію й дослідницькі навички у вікторинах і наукових диспутах. Така робота сприяє підвищенню мотивації обдарованих дітей до співробітництва з педагогами й копіткій роботі із самовдосконалення.

Етапи роботи з обдарованими учнями:

1. Підготовчий

Виявлення обдарованих учнів;

Складання діагностичних карт;

Розроблення нормативних документів, робочих програм роботи з обдарованими учнями.

2. Основний (практичний)

Упровадження інтерактивних методів навчання (проблемно-дослідницьких, проектних, модульних), що розви¬вають в учнів творче й дослідницьке мислення.

Активна участь в інтелектуальних і творчих конкурсах різних рівнів.

3. Узагальнення

Аналіз досягнутих результатів.

Співвідношення результатів реалізації програми з поставленими метою й завданнями.

Визначення перспектив і шляхів подальшої роботи з обдарованими учнями.

Форми роботи вчителя-предметника з обдарованими дітьми

1. Розв'язання нестандартних завдань на уроках і в позаурочний час.

2. Індивідуальна й диференційована робота.

3. Ділові гри, інтерактивні методи навчання.

4. Участь у конкурсах різних рівнів.

5. Участь у предметних олімпіадах різних рівнів.

Розвиток обдарованості учнів залежить від професійного рівня педагогів та використання креативних методів навчання. У практиці педагогічної діяльності слід використовувати нові технології навчання, які сприятимуть розвитку інтелектуальної, творчої, предметної або лідерської обдарованості.

ПАМ'ЯТКА ВЧИТЕЛЮ ДЛЯ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

- Постійно працюйте над вихованням почуттів дітей, особливо обдарованих, вразливих і чутливих до всього, що стосується їхнього "Я".

- Допомагайте обдарованим дітям виробити адекватну я-концепцію і самооцінку, розвивати симпатію.

- Забезпечуйте сприятливу емоційну атмосферу, адже дитина набуває емоційного досвіду в процесі взаємодії з людьми.

- Дотримуйтеся порядку й дисципліни, обдарованні діти, як і всі інші, повинні знати межу допустимої поведінки.

- Скеровуйте енергію і творчість обдарованих дітей у потрібне русло, щоб їх праця приносила користь.

- У роботі з обдарованими дітьми використовуйте дослідницький метод, це активізує їхню роботу.

- Розвивайте здібності дітей, широко використовуйте метод самостійного набуття знань.

- Привчайте обдарованих дітей працювати спільно, це допоможе їм легше адаптуватися до соціальних умов.

- Заохочуйте дітей, це стимулює їх.

- Тісно співпрацюйте з батьками обдарованих дітей, щоб розвивати здібності кожної дитини.

Поради вчителеві , викладачеві, щодо

розвитку творчих здібностей обдарованих учнів

1. Підхоплюйте думки учнів та оцінюйте їх тут же, підкреслюючи їхню оригінальність, важливість тощо.

2Підсилюйте інтерес учнів до нового.

3.Заохочуйте оперувати предметами, матеріалами, ідеями. Учень практично вирішує дослідницькі ідеї.

4.Навчайте учнів систематично оцінювати кожну думку. Ніколи не відкидайте її.

5.Виробляйте в учнів терпиме ставлення до нових понять, думок.

6. Не вимагайте запам'ятовувати схеми, таблиці, формули, одностороннє рішення, де є багатоваріантні способи.

7. Культивуйте творчу атмосферу – учні повинні знати, що творчі пропозиції, думки група зустрічає з визнанням, приймає їх, використовує.

8. Навчайте учнів цінувати свої та чужі думки, цінно фіксувати їх у блокноті.

9. Іноді однолітки ставляться до здібних учнів агресивно. Необхідно не усунути проблему, а запобігти їй. Найкраще здібному учневі пояснити, що це характерно, і розвивати в ньому терпимість і впевненість.

10. Пропонуйте цікаві факти, випадки, ідеї.

11. Розсіюйте страх.

12. Стимулюйте і підтримуйте ініціативу, самостійність. Підкидайте проекти, які можуть захопити.

13. Створюйте проблемні ситуації, що потребують альтернатив, прогнозування, уяви.

14. Створюйте у навчальному закладі періоди творчої активності, багато геніальних рішень приходить в ті моменти.

15. Розвивайте критичне ставлення.

16. Навчайте доводити почате до логічного завершення.

17. Впливайте особистим прикладом.